

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****AHMET ENDES VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası	: 2018/19018
Karar Tarihi	: 15/12/2020
Başkan	: Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler	: Burhan ÜSTÜN Hicabi DURSUN Muammer TOPAL Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör	: Elif ÇELİKDEMİR ANKITCI
Başvurucular	: 1. Ahmet ENDES 2. Gülümser ENDES 3. Mehmet ENDES 4. Zeynep ENDES
Başvurucular Vekili	: Av. Adnan EROL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, konutta arama gerçekleştirildiği esnada kolluk görevlilerinin güç kullanımı neticesinde yaralanma meydana gelmesi ve bu olayla ilgili olarak yürütülen soruşturmanın etkili olmaması nedeniyle eziyet yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/5/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.
5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.
8. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

10. 1995 doğumlu olan birinci başvurucu Ahmet Endes, 1975 doğumlu olan ikinci başvurucu Gülümser Endes ile 1971 doğumlu olan üçüncü başvurucu Mehmet Endes'in oğludur. 1947 doğumlu olan dördüncü başvurucu Zeynep Endes, üçüncü başvurucu Mehmet Endes'in annesidir. Başvurucular olay tarihinde Gaziantep'in İslâhiye ilçesinde yaşamaktadır.

11. Başvurucuların yaşadığı ilçede görev yapan bir savcıya yönelik sosyal medya aracılığıyla hakaret ve/veya tehdit suçu işlendiğine ilişkin yürütülen soruşturma kapsamında başvurucuların akrabaları -dördüncü başvurucunun oğlu- olan Ö.E.nin evinde arama yapılmasına karar verilmiştir. 18/9/2017 tarihinde gece saat 02.00'de gerçekleştirilen arama esnasında evde bulunan dördüncü başvurucu Zeynep Endes'in oğlunun üçüncü başvurucu Mehmet Endes'e haber vermesi üzerine üçüncü başvurucu, yanında eşi ve çocuğu olan diğer başvurucularla birlikte aramanın yapıldığı olay yerine gitmiştir.

12. Bu aşamadan sonra olayın gelişimine ilişkin başvurucular ile kolluk görevlilerin anlatımları ve Olay Tutanağı'ndaki bilgiler arasında farklılık bulunmaktadır.

13. Başvurucuların anlatımına göre başvurucular barikat kurulan evin yakınına araçla geldikleri sırada kolluk görevlileri tarafından durdurulmuş, kimliklerinin gösterilmesi istendiğinde birinci başvurucu Ahmet Endes'in yanında kimliğinin olmaması nedeniyle kolluk görevlileri arasında bulunan, Özel Harekat Şube Müdürlüğünde görev yapan polisler başvuruculara yaklaşarak sinkafı küfretmiş, ayrıca gerekmediği hâlde fiziksel güç uygulayarak başvurucuları yaralamıştır. İddiaya göre olay sonrasında kolluk merkezine götürülen birinci ve üçüncü başvurucu orada da fiziksel şiddete maruz kalmıştır.

14. Olay günü kolluk görevlilerince düzenlenen tutanağa göre saat 02.00'de ev araması yapılan caddede kolluk görevlilerince güvenlik önlemi alınmış, başvurucuların içinde bulunduğu aracın arama yapılan bölgeye hızla yaklaşması üzerine durmasını sağlamak amacıyla önce uyarıda bulunulmuş, durmadığı fark edildiğinde havaya ateş edilerek aracın durması sağlanmıştır. Araçtan indirilen başvurucuların kimlik kontrolleri yapılırken başvurucular görevlilere sinkafı küfretmiş, bu arada üçüncü başvurucu Mehmet Endes'in polis memurlarından birinin silahını almaya yeltenmesi ile birinci başvurucu Ahmet Endes'in polis memurlarına vurması üzerine her iki başvurucuya da orantılı güç kullanılarak başvurucular etkisiz hâle getirilmiş, kolluk görevlilerinin şikâyetçi olması nedeniyle de haklarında yasal işlem yapılmak üzere kolluk merkezi ile hastaneye götürülmüştür.

15. Başvurucular Ahmet Endes ve Mehmet Endes hakkında farklı tarihlerde sağlık raporları düzenlenmiştir:

- İslâhiye Devlet Hastanesi tarafından başvurucu Mehmet Endes hakkında 21/9/2017 tarihinde düzenlenen sağlık raporunda kasten yaralama şikâyetiyle Acil Servise getirilen başvurucunun yapılan muayenesinde yaranlanmasının basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek düzeyde olduğu belirtildikten sonra *"sırt bölgesinde sol tarafta 8 cm'lik derma-abrazyon, sol skapula hizasında dört adet biri 2 cm'lik diğerleri 1 cm'lik derma-abrazyon, sağ humerus proksimal 1/3 lateralde üç adet 2cm'lik derma-abrazyon, sağ humerus arteriyolda 2x6 cm'lik ekimoz, her iki diresek*

posteryolda üç adet 1 cm'lik derma-abrazyon, sol toraks ve sol abdominal flank bölgesinde altı adet 2x2 cm'lik ekimoz, sol lomber bölge lateralde 6 cm'lik ekimoz, sol toraks posteryolde hassasiyet, her iki dizde iki ader 2x2 cm'lik derma-abrazyon, sağ ayak dorselde altı adet 1 cm'lik derma abrozyon, sol ayak dorsal lateralde iki adet 1 cm'lik derma-abrazyon, çekilen grafilerinde ve tomografisinde sol toraks 11 kot posterioda fraktür, mevcut geri kalan eklemlerinde kırık olmadığı" tespitlerine yer verilmiştir.

- İslâhiye Devlet Hastanesi tarafından başvuru Ahmet Endes hakkında 20/11/2017 tarihinde düzenlenen sağlık raporunda 18/9/2017 tarihinde burnuna darbe alan ve nazal (burun kemiği) fraktürü (kırığı) redükte edilen (normal anatomik şekline/eski hâline getirme) başvuru kişinin yapılan muayenesinde kırığın hayati tehlike yaratmadığı ve duyu kaybına yol açmadığı belirtilmiş, ayrıca "nazal dorsumda asimetrik kemik hump bulunduğu, kollomella orada septum anteriorunda sağa deviyeye izlendiği" tespit edilmiştir.

16. Başvurular yaralanmalarından sorumlu olan kolluk görevlileri hakkında İslâhiye Cumhuriyet Başsavcılığına (Savcılık) şikâyetle bulunmuştur. Başvuruların şikâyetine üzerine soruşturma başlatılmış ve bu soruşturma başvuruların görevi yaptırmamak için direnme suçunu işledikleri isnadıyla haklarında açılan soruşturma ile birlikte yürütülmüştür.

17. Arama sırasında yaralanan polis memurları T.D., İ.A. ve C.K.nın şikâyetçi olarak ifadeleri alınmıştır. Şikâyetçi polisler, başvuruların üzerilerine yürüdüğünü ve çıkan arbede esnasında C.K.ya yumruk atıldığını, üçüncü başvuru Mehmet Endes'in kendilerine hakaret ettiğini, birinci başvuru Ahmet Endes'in ise İ.A.nın yanına gelerek onu boğazından tuttuğunu, bu sırada İ.A.nın tişörtünün yırtıldığını beyan etmiş; bu nedenle başvurulara karşı orantılı güç kullandıklarını ifade etmiş; ayrıca dördüncü başvuru Zeynep Endes'in kendilerine taş attığını, kendini duvara vurmak suretiyle kendine zarar verdiğini belirterek başvurularından şikâyetçi olmuştur.

18. Savcılık tarafından başvurular Ahmet Endes ve Mehmet Endes'in savunmaları ve şikâyetleri alınmıştır. Üzerlerine atılı suçlamaları kabul etmeyen başvurular, başvuru Ahmet Endes'in yanında kimliği olmaması nedeniyle kolluk görevlileriyle aralarında tartışma yaşandığını, tartışma esnasında kendilerine silah doğrulttuğunu ve havaya ateş edildiğini, ayrıca görevlilerin kendilerini yere yatırıp tekmeyle darbettiklerini, vücutlarının çeşitli yerlerinden yaralandıklarını, darp uygulayan polisleri teşhis edebileceklerini dile getirerek yaralanmalarından sorumlu polislerden şikâyetçi olduklarını ifade etmiştir.

19. Olayla ilgili olarak Kolluk Amiri F.Y., polis memuru M.S. ile aramada hazır bulunan mahalle muhtarı Ö.T.nin tanık olarak beyanlarına başvurulmuştur. F.Y. ile M.S. benzer ifadelerinde iki erkek şahsın polis memurlarına vurduğunu, yanlarındaki kadın şahsın da polislere doğru taş attığını, başvurular Ahmet Endes ve Mehmet Endes'e karşı orantılı güç kullanıldığını beyan etmiştir. Diğer tanık Ö.T. ise -Bakanlık görüşüne yansıdığı kadarıyla- arama işlemine nezaret etmek amacıyla polislerle birlikte Ö.E.nin evine gittiklerini, arama işlemleri yapılırken dışarıdan silah sesi duyması üzerine dışarıya baktığında polislerin başvurular Mehmet Endes, Ahmet Endes ve Gülümser Endes'i darbettiklerini gördüğünü dile getirmiştir.

20. Başvurucuların kolluk merkezinde bulunduruldukları yerlerin kamera kayıtları temin edilmiş, görüntüler İslâhiye İlçe Jandarma Komutanlığı tarafından incelenmiştir. Jandarma Komutanlığı tarafından düzenlenen Çözüm Tutanağı'nda başvurucuların kolluk merkezinde darbedildiğine dair herhangi bir görüntüye rastlanmadığı belirtilmiştir.

21. Başvurucuların yaralanmasına ilişkin soruşturma sonunda Savcılıkça polis memurları T.D., İ.A. ve C.K. hakkında 13/2/2018 tarihinde kovuşturma yapılmamasına yönelik ek karar verilmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Tüm soruşturma evrakı incelenmekle, ... numaralı soruşturma kapsamında icra edilecek aramada yukarıda isimleri yazılı müştekilerin de bulunduğu, müştekilerin ... numaralı soruşturmada şüpheli bulunan [Ö.E.nin] yakınları olduğu, arama emrinin icrasında polis memurlarının görevlerini yapmasını engelledikleri, çıkan bu arbede de Mehmet Endes, Ahmet Endes ve Zeynep Endes isimli şahısların yaralandığı, 5237 sayılı TCK 24 maddesi gereği yukarıda isimleri yazılı şüphelilerin Cumhuriyet Başsavcılığımızca verilen arama kararının icrasında görevli oldukları, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri yerine getirdikleri, dolayısıyla TCK 24/3 maddesi gereğince bu emri uyguladıklarından bahisle sorumlu olmayacakları, kendilerine karşı görevli oldukları arama kararını yerine getirdikleri esnada direnerek saldıran şahıslara karşı kolluk kuvvetinin orantılı bir şekilde güç kullanmak yetkisinin bulunduğu, bu hususunda hukuka uygunluk nedeni oluşturduğu, olayın yukarıda anlatıldığı şekliyle gerçekleşmiş olduğu, dolayısıyla yaralanan Zeynep Endes, Mehmet Endes ve Ahmet Endes'in yaralanmalarının kolluk kuvvetinin görevini ifa kapsamında meydana gelmiş olduğu ve bu hususta TCK 24 maddesi gereği yukarıda isimleri yazılı şüphelilerin ceza sorumluluklarının bulunmayacağı kanaatiyle şüpheliler hakkında üzerlerine atılı suç yönünden kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına..."

22. Başvurucular Savcılığın ek kararına itiraz etmiş, itirazları Kilis Sulh Ceza Hâkimliğinin 19/4/2018 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Anılan kararın başvurucular tarafından 25/4/2018 tarihinde öğrenildiği beyan edilmiştir.

23. Başvurucular 23/5/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

24. Savcılık tarafından görevi yaptırmamak için direnme suçunu işledikleri isnadıyla başvurucular hakkında 13/2/2018 tarihinde ceza davası açılmıştır. Başvurucu Mehmet Endes hakkında ayrıca hakaret suçu yönünden de dava açılmıştır.

25. İslâhiye 2. Asliye Ceza Mahkemesi (Asliye Ceza Mahkemesi) tarafından yargılanan başvurucular hakkında 7/7/2020 tarihinde beraat kararı verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Müşteki beyanları, sanıkların savunmaları, tarafların adli rapor içerikleri, yukarıdaki bahsi geçen yargıtay ilamları ve tüm dosya içerikleri birlikte değerlendirildiğinde; olay günü hakaret ve tehdit suçu bakımından gece vakti arama yapıldığı, aramaya 15 adet polis memuru görevlendirildiği, müştekilerin olay tarihinden önce 16.09.2017 günü İslâhiye'ye geçici olarak görevlendirildiği görülmüştür. Ancak geçici görevle görevlendirilen müşteki Özel hareket polis memurlarının yaralanması ile sanıklardan Ahmet Endes'in burnunda, sanıklardan Mehmet Endes'in ise kaburgasında kırık olması, sunulan fotoğraf içerikleri ve diğer yaralanmaları, sanıkların beyanı ile tanıkların beyanının benzer mahiyette olması, sanıkların savunmalarında belirtilen yaralanmaların adli rapor içeriği ile tutarlı olması gözönüne alındığında; görevli özel hareket polистерine karşı direnilmesine ilişkin dosyada herhangi bir delil olmadığı gibi 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun 'Zor ve

Silah Kullanma' başlıklı 16. Maddesine aykırı olarak ölçülülük ilkesini aşmak suretiyle zor kullanımda bulunduğu ayrıca sanıkların, müstekilere yönelik cebir ve tehdit ettiği yönünde dosyada herhangi bir delil mevcut olmadığından sanıkların atılı suçtan ayrı ayrı beraatine karar verilmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

Her ne kadar sanıklardan Mehmet Endes'in görevli özel hareket polislerine karşı 'ben sizin anamızı avradımızı sinkaf ederim, benim evimi arayacak adam daha anasının karnından doğmadı, çünkü aldığınız ders daha yetmedi" diyerek hakaret ettiği iddia edilse de sanığın gerek soruşturma gerekse kovuşturma aşamasından alınan beyanları ile tarafsız tanık anlatımları birlikte değerlendirildiğinde sanığın iddia edilen sözleri söylediğine ilişkin bir delil dosyada mevcut olmadığı gibi sanığın üzerine atılı suçu işlediğine dair soyut iddia dışında, savunmasının aksini ispata yarar nitelikte, cezalandırılmasına yeter mahiyette ya da başkaca her türlü şüpheden uzak, kesin, somut, inandırıcı mahiyette delil elde edilemediğinden, oluşan şüphenin sanık lehine değerlendirilmesi gerektiğinden münnet suçtan sanığın CMK'nun 223/2-e maddesi gereğince beraatine karar vermek gerektiği kanaatine varılmıştır."

26. Asliye Ceza Mahkemesi kararının vekâlet ücreti yönünden başvuruolar tarafından istinaf yoluna başvurulması nedeniyle inceleme tarihi itibarıyla henüz kesinleşmediği tespit edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

27. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması" kenar başlıklı 256. maddesi şöyledir:

"Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır."

28. 5237 sayılı Kanun'un "Kasten yaralama" kenar başlıklı 86. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

...

(3) Kasten yaralama suçunun;

...

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

İşlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

29. 5237 sayılı Kanun'un "Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama" kenar başlıklı 87. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(3) Kasten yaralamanın vücutta kemik kırılmasına veya çıkığına neden olması halinde, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, kırık veya çıkığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre, yarısına kadar artırılır."

B. Uluslararası Hukuk

30. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz."

31. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamış; terörle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi mağdurların davranışlarından bağımsız olarak işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerin Sözleşme'yle yasaklandığını belirtmiştir. AİHM, kötü muamele yasağının Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediğine dair içtihatlarını da hatırlatmıştır (*Selmouni/Fransa*, B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; *Labita/İtalya* [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

32. Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunun söylenebilmesi için eylemin *minimum ağırlık eşiğini* aşması beklenir (*Raninen/Finlandiya*, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; *Erdogan Yağiz/Türkiye*, B. No: 27473/02, 6/3/2007 §§ 35, 37; *Gafgen/Almanya* [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88, 90; *Costello-Roberts/Birleşik Krallık*, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

33. AİHM, sağlıklı olarak gözüaltına alınan bir kişinin serbest bırakıldığı sırada yaralanmış olması hâlinde bu yaralanmanın nasıl oluştuğu konusunda geçerli bir açıklama getirmenin devletin yükümlülüğünde olduğunu belirtmiştir (*Selmouni/Fransa*, § 87).

34. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesinin tartışılabilir ve makul şüphe uyandıran kötü muamele iddialarının etkin biçimde soruşturma yükümlülüğü getirdiğine dikkat çekmektedir (*Labita/İtalya*, § 131; *Tepe/Türkiye*, B. No: 31247/96, 21/12/2004, § 48). AİHM'in içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını, yetkili makamların titizlikle ve süratli biçimde çalışmasını gerektirmektedir (*Mammadov/Azərbaycan*, B. No: 34445/04, 11/1/2007, § 73; *Çelik ve İmret/Türkiye*, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Mahkemenin 15/12/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

36. Başvurucular; kolluk görevlileri tarafından darbedilmelerine rağmen olayla ilgili olarak etkili soruşturma yürütülmediğini, tanıkların beyanlarına itibar edilmediğini, aynı ilçede görev yapan bir savcı ile aralarındaki husumet nedeniyle yapılan arama sırasında sözlü ve fiilî şiddete maruz kaldıklarını, arama yerini gösterir görüntülerin toplanarak incelenmediğini, bu nedenlerle kötü muamele yasağı ile adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

37. Bakanlık görüşünde; başvuru Mehmet Endes'in polis merkezinde de darbedildiğini iddia etmesine rağmen yapılan kamera kaydı incelemesi neticesinde başvuru darbedildiğine dair herhangi bir görüntüye ulaşılamaması, arama faaliyetlerinin yürütüldüğü alana doğru araçla hızla yaklaşan başvuruların polisler tarafından durdurulmaması, havaya açılan uyarı atışı sonucunda kolluğun aracı durdurması, güvenlik amacıyla kimlik kontrolü yapmak isteyen kolluğa kimlik ibraz edilmemesi, polislerden birinin silahının alınmaya çalışılması ve başvuruların polisleri yaralamaya yönelik eylemleri dikkate alınarak başvuruların kötü muameleyle ilişkin iddialarının asgari ağırlık eşliğini aşan bir muamele olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı, ayrıca Savcılığın kovuşturmayla yer olmadığına dair kararında gerekli soruşturma adımları atmak suretiyle ulaştığı sonucun makul olduğu ve başvuruların şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olduğunun değerlendirildiği bildirilmiştir.

B. Değerlendirme

38. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleyle tabi tutulamaz."

39. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

40. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruların adil yargılanmaya ilişkin şikâyetleri kötü muamele yasağının soruşturma yükümlülüğü kapsamında kaldığından başvurunun sadece kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

41. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Eziyet Yasağının Maddî Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Genel ilkeler

42. Herkesin maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında

insan onurunun korunması amaçlanmış; üçüncü fıkrasında da kimseye *ışkençe* ve *eziyet* yapılamayacağı, kimsenin *insan haysiyetiyle bağdaşmayan* ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80).

43. Anayasa ve Sözleşme tarafından kötü muamele, kişi üzerindeki etkisi gözetilerek derecelendirilmiş ve farklı kavramlarla ifade edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında geçen ifadeler arasında bir yoğunluk farkının bulunduğu görülmektedir. Bir muamelenin *ışkençe*, *eziyet* ve *insan haysiyetiyle bağdaşmayan* muamele kavramlarından hangisiyle nitelendirileceğine karar vermek için aralarındaki ayrıma bakmak gerekmektedir. Buna göre anayasal düzenleme bağlamında kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne en fazla zarar veren muamelenin *ışkençe* olarak belirlenmesi mümkündür. Muamelelerin ağırlığının yanı sıra özellikle bilgi almak, cezalandırmak veya yıldırım amacıyla ya da ayrımcı bir nedenle kasten ağır acı veya ızdırıp vermeyi kapsadığı, bu muamelelerde *kasıt* unsurunun bulunduğu anlaşılmaktadır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, §§ 84, 85).

44. *İşkençe* seviyesine varmayan fakat yine de önceden tasarlanmış, uzun bir dönem içinde saatlerce uygulanmış, fiziki yaralanmaya veya yoğun maddi veya manevi ızdıraba sebep olan insanlık dışı muameleler *eziyet* olarak tanımlanabilir (*Tahir Canan*, § 22). Bu hâllerde meydana gelen acı, meşru bir muamele ya da cezada kaçınılmaz bir unsur olarak bulunan acının ötesine geçmelidir. *İşkenceden* farklı olarak *eziyette*, ızdırıp verme kastının belli bir amaç doğrultusunda bulunması şartı aranmaz. Fiziksel saldırı, darp, psikolojik sorgu teknikleri, kötü şartlarda tutma, kişiyi kötü muamele göreceği bir yere sınır dışı ya da iade etme, devletin gözetimi altında kişinin kaybolması, kişinin evinin yok edilmesi, ölüm cezasının infazının uzunca bir süre beklenmesinin doğurduğu korku ve sıkıntı, çocuk istismarı gibi muameleler Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında *eziyet* olarak nitelendirilebilir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 88).

45. Devletin bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal olarak zarar görmelerine neden olmalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 81).

46. Görevlerini yaparken direnişle karşılaşmaları hâlinde kolluk görevlileri, bu direnişi kırmak amacıyla ve direnişi kırarak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir. Fiilî bir saldırının varlığı hâlinde kolluk görevlileri ayrıca meşru savunma kapsamında zor kullanma yetkisine de sahiptir. Ancak zor kullanımı yalnızca zorunlu hâllerde başvurulabilecek bir yol olduğu gibi başvurulacak güç ölçülü ve kademeli olmalıdır (*Arif Haldun Soygür*, B. No: 2013/2659, 15/10/2015, § 51).

47. Aktif/etken direnme kolluk görevlisine karşı fiilî bir saldırı, güç kullanımı sonucu kolluk görevlisinin görevini yapmasına engel olmak şeklinde gerçekleşirken pasif/edilgen direnme evrak göstermeme, araca binmeme, araçtan inmeme gibi kolluk görevlisinin talimatlarına uymama şeklinde gerçekleşmekte ve fiilî bir güç kullanımını içermemektedir. Direnmenin türüne göre görevin ifası için gerekli kuvvet kullanımı değişebileceği gibi kuvvet kullanımının meşru bir zemine oturması için direnmenin sona ermemiş olması, güç kullanımının görevin ifası için zorunlu olması ve yerine getirilmek istenen amaç ile orantılı olması gerekmektedir (*Arif Haldun Soygür*, § 52). Polisin zor

kullanma yetkisi bir cezalandırma aracı olmayıp zorunlu sınırın aşılması kötü muamele yasağının ihlali sonucunu doğurabilecektir (*Arif Haldun Soygür*, § 54).

48. Yakalama sırasında güç kullanımı mevcutsa yakalanan kişilerde oluşan yaralanmaların ne şekilde meydana geldiği ile bu durumda kullanılan gücün gerekli ve orantılı olduğunu ispat yükümlülüğü kamu makamlarına aittir (*Şahin Öncü*, B. No: 2017/26001, 22/7/2020, § 54).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

49. Bir ilçede görev yapan savcıya yönelik hakaret ve/veya tehdit suçu işlendiği iddiasına ilişkin yürütülen soruşturma kapsamında başvuruların akrabasının evinde gece saat 02.00 civarında arama yapılmak istenmesi nedeniyle arama yapılan evde bulunan dördüncü başvurucunun haber vermesi üzerine diğer üç başvurucu eve gitmeye çalışırken evin önünde kolluk görevlilerince durdurulmuştur.

50. Olay Tutanağı'na göre araç içinde bulunan başvuruların dur ihtarına uymamaları nedeniyle havaya ateş edilerek başvuruların aracı durdurulmuş, ardından başvurular araçtan indirilerek kimliklerinin ibrazı istenmiştir. Başvurular; araçlarını uyarıya rağmen durdurmadıkları iddiasını kabul etmemekle birlikte başvurucu Ahmet Endes'in kimliğinin yanında olmamasından dolayı kolluk görevlileriyle aralarında tartışma yaşandığını dile getirmiş, tartışma sırasında havaya ateş edildiğini ileri sürmüştür.

51. Bu durumda olayın gerçekleşme sırası hususunda başvurucu anlatımları ile kolluk tutanağı ve görevlilerin ifadeleri arasında farklılık mevcut ise de arama yapılan evin önünde kimlik ibrazı meselesi nedeniyle başvurular ile kolluk görevlileri arasında tartışma yaşandığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

52. Başvurular tartışma esnasında kolluk görevlilerinin kendilerine bedensel şiddet uyguladığını iddia etmiştir. Kolluk görevlileri de başvuruların saldırgan tavırlarından dolayı başvurulara güç kullanıldığını ve kullanılan gücün orantılı olduğunu ifade etmiştir. Başvurular Ahmet Endes ve Mehmet Endes'in olay günü yaralandığına ilişkin olarak haklarında sağlık raporları düzenlenmiş, diğer başvurular ile ilgili rapor alınmamıştır. Savcılık tarafından yapılan soruşturma sonunda başvurular Ahmet Endes, Mehmet Endes ile Zeynep Endes'in kolluk görevlilerinin güç kullanması neticesinde yaralandığı ve kullanılan gücün emrin ifasını yerine getirme kapsamında hukuka uygun ve orantılı olduğu kabul edilmiştir. Dolayısıyla başvuruların yaralanmalarının kolluk görevlileri tarafından kullanılan güç neticesinde meydana geldiği açıktır.

53. Öncelikle vurgulanması gerekir ki başvurular arama kararının verildiği soruşturmada şüpheli değildir. Diğer bir ifadeyle gece arama yapılan evin önünde soruşturma ile ilgisi olmayan başvurulara güç uygulanmasının başvuruların yakalanmasına yönelik olmadığı görülmektedir. Kolluk görevlilerinin arama yapmasına engel olmaya çalıştıkları ve saldırgan davranış gösterdikleri gerekçesiyle başvurulara güç kullanıldığı, dolayısıyla başvuruların haklarında *görevi yaptırmamak için direnme* suçuna ilişkin soruşturma başlatıldığı anlaşılmaktadır.

54. Elbette bireylerin kolluk görevlilerinin görevlerini yapmalarını engeller biçimde davranışlarının mevcut olması hâlinde engellemeleri ortadan kaldırmak amacıyla ve bu amaçla orantılı olacak ölçüde görevlilerin zor kullanma yetkilerinin bulunduğu kabul

edilmektedir. Buna karşın zor kullanma yetkisi, yalnızca başkaca tedbir alınmasının yetersiz kaldığı hâllerde ve direnişi kırmak amacıyla orantılı kullanıldığı takdirde kötü muamele olarak nitelendirilmeyecektir. Kullanılan gücün zorunlu ve orantılı olduğu hususundaki ispat yükümlülüğü ise kamu makamlarına aittir.

55. Başvurucuların arama yapılmasını engeller şekilde davranış gösterdikleri için güç kullanımının gerekli olduğu kolluk belgelerine ve ifadelerine yansımıştır. Buna karşın başvurucular hakkında görevi yaptırmamak için direnme suçunu işledikleri isnadıyla açılan davanın sonunda derece mahkemesince başvurucuların görevlilere direndiğine dair somut delil bulunmaması nedeniyle beraatlerine karar verilmiştir. Her ne kadar karar kesinleşmemiş ise de yargılamanın sadece vekâlet ücreti yönünden istinaf aşamasında devam etmekte olduğu dikkate alındığında başvurucuların arama yapılmasına engel oldukları yönündeki iddianın yargı makamları tarafından kabul edilmediği anlaşılmıştır. Başvuruya yansıyan olgular doğrultusunda Savcılığın kabulünün aksine Asliye Ceza Mahkemesince ulaşılan kanaatten farklı bir sonuca ulaşılmaması gerektirir bir durum tespit edilmemiştir.

56. Kaldı ki somut olay koşullarında kolluk tarafından güç kullanılmasının gerekli olduğu kabul edilse dahi orantılılığı hususunda ciddi sorunlar bulunduğu gözlemlenmiştir. Kolluk makamının orantılı güç kullanıldığı iddiası soruşturma makamınca kabul edilerek Savcılık kararına esas alınmıştır. Ancak kararda başvurucuların yaralanmalarının niteliği ve oluş şekli irdelenmeden uygulanan gücün orantılı olduğu tespitiyle yetinildiği görülmüştür. Diğer taraftan Asliye Ceza Mahkemesinin beraat hükmü gerekçesinde, kullanılan gücün orantsız olduğu değerlendirilmesine yer verilmediği anlaşılmıştır.

57. Kolluk görevlilerinin güç kullanımı neticesinde birinci başvuru Ahmet Endes'in burun kemiği kırılmış, üçüncü başvuru Mehmet Endes'in kaburgasında kırık meydana geldiği gibi vücudunun birçok yerinde morluk ve sıyrık oluşmuştur. Bu bağlamda olay yerinde yaklaşık on beş polis memurunun bulunduğu, başvurucuların yanında silah benzeri bir aracın olmadığı, başvurucuların yüzünde veya kaburgasında kırık oluşacak şekilde meydana gelen yaralamalarının niteliği dikkate alındığında uygulanan bedensel gücün orantılı olduğu hususunun kamu makamlarınca ortaya konulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

58. Bu tespitten sonra kolluk görevlileri tarafından gerçekleştirilen eylemin hangi boyuta ulaştığı değerlendirilmelidir. Bu kapsamda somut olay bir bütün olarak değerlendirildiğinde özellikle başvurucular Ahmet Endes ve Mehmet Endes'te yarattığı etki nazara alındığında eylemin *eziyet* olarak nitelendirilmesi mümkün görülmüştür.

59. Diğer taraftan başvurucular Gülümser Endes ve Zeynep Endes hakkında Savcılığa sağlık raporu düzenlenmediği için başvurucuların yaralanıp yaralanmadığı, yaralanma gerçekleşmişse bunun niteliği bilinmemektedir. Savcılık kararında başvurucular arasında ayırım yapılmaksızın hepsine güç kullanıldığı belirtilmiş, başvuru Zeynep Endes'in güç kullanımı neticesinde yaralandığı kabul edilmiş ise de kararda genel ifadeler kullanıldığı ve kolluk görevlilerinin Zeynep Endes'in kendi kendini duvara vurmak suretiyle yaralandığını beyan ettikleri de nazara alındığında kullanılan gücün veya meydana gelmişse yaralanmanın mahiyeti tespit edilememiştir. Bu aşamada olguların gerçekliği konusunda kanaat oluşmadığından başvurucular Gülümser Endes ve Zeynep Endes hakkında kötü muamele yasağının maddi boyutu itibarıyla bir inceleme yapılmasına olanak bulunmadığı değerlendirilmiştir.

60. Açıklanan gerekçelerle başvuru Ahmet Endes ve Mehmet Endes yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Eziyet Yasağının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Genel İlkeler

61. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün bir usul boyutu bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini, gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmi bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak, kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 110).

62. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Bu mümkün olmazsa madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiili dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (*Tahir Canan*, § 25).

63. Yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplaması gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde, hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı; soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır. Bu kapsamda yetkililer diğer deliller yanında görgü tanıklarının ifadeleri ile kriminalistik bilirkişi incelemeleri dâhil söz konusu olayla ilgili kanıtları toplamak için alabilecekleri bütün makul tedbirleri almalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 114).

64. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm ya da yaralama olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer taraftan burada yer verilen değerlendirmeler hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin başvuruçulara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılama ya da cezalandırma hakkı, tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 113).

65. Soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması, bunun yanı sıra söz konusu kararın vücut bütünlüğüne yönelik müdahalenin Anayasa'nın aradığı zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadığına yönelik bir değerlendirme içermesi de gerekmektedir (*Cemil Danışman*, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 99).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

66. Başvurucuların tamamı kolluk görevlilerinin kendilerini darbettiklerini iddia ederek kolluk görevlilerinden şikâyetçi olmuştur. Başvurucular Ahmet Endes ve Mehmet Endes hakkında sağlık raporu alınmış, başvurucuların vücudunda kemik kırığı oluşacak derecede ağır yaralanmaların meydana geldiği raporlarla tespit edilmiştir. Buna karşın başvurucular Gülümser Endes ve Zeynep Endes hakkında sağlık raporu aldırılmamıştır. Dolayısıyla bu başvurucuların yaralanıp yaralanmadığı veya ne ölçüde yaralandığı raporla ortaya konulmamıştır.

67. Kolluk tarafından kendilerine güç kullanıldığı kişilerin kötü muameleye maruz kalıp kalmadığının tespiti amacıyla alınan sağlık raporları, bu hususta bir şikâyet bulunması hâlinde değerlendirmeye esas oluşturacak en önemli kanıtlardan biri olup devletin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki yükümlülüğüne aykırı davranmadığını ispatlayabileceği nitelikte bir belgedir. Üçüncü kişi konumunda bulunan doktorlar tarafından -iddia ve savunmadan bağımsız bir şekilde- gözleme dayalı bulguların tespit edilmesi suretiyle olaydan hemen sonra hazırlanan raporlar, maddi gerçeğe ulaşmayı sağlayan yegâne araçtır (benzer yöndeki karar için bkz. *Salih Şahin*, B. No: 2016/13964, 28/1/2020, § 85).

68. Bu durumda soruşturma makamınca eksik araştırma yapılarak başvurucular Zeynep Endes ve Gülümser Endes hakkında sağlık raporu düzenlenmemesi, başvurucuların kötü muameleye maruz kalma iddialarını savunulabilir olmaktan çıkarmayacaktır. Dolayısıyla başvurucuların tamamının darbedilme iddialarının savunulabilir olduğu değerlendirilerek etkili soruşturma yapılması beklentileri meşru kabul edilmiştir.

69. Kötü muamele yasağı çerçevesinde bireyi kamu görevlilerinin hukuka aykırı kuvvet kullanımına karşı korumak maksadıyla güvence altına alınan etkili bir soruşturmanın varlığından söz edilebilmesi için her şeyden önce soruşturma makamlarının tarafsız bir biçimde, özenli davranarak maddi gerçeğe ulaşma çabası içinde olması gerekmektedir. Bu kapsamda soruşturma makamlarından olaya dair tüm delilleri toplaması ve bu delilleri nesnel bir analizle yorumlayarak hukuki sonuca ulaşması beklenmektedir.

70. Arama sırasında görevli olan kolluk görevlilerinden yaralananların şikâyetçi olarak beyanları yine başka kolluk görevlileri tarafından alınmış, soruşturma sonunda Savcılık tarafından bu görevlilerin şüpheli sıfatıyla haklarında kovuşturma yapılmamasına karar verilmiştir. Diğer bir ifadeyle başvurucular Ahmet Endes ve Mehmet Endes'in kendilerini yaralayan kolluk memurlarını teşhis edebileceklerini beyan etmelerine karşın başvuruculara teşhis işlemi yaptırılmamış, yaralamadan sorumlu olabilecek şüpheli polislerin kimlikleri tespit edilmemiştir. Sadece olay sırasında yaralanan ve başvuruculardan şikâyetçi olan üç polis memurunun şikâyeti tespit edildikten sonra bu memurlar şüpheli olarak belirlenmiş ancak savunmaları alınmadan haklarında kovuşturulma yapılmamasına karar verilmiştir. Arama sırasında yaklaşık on beş memurun bulunduğu dikkate alındığında diğer memurların şüpheli veya tanık olarak ifadelerine başvurulmama nedeni Savcılık kararından anlaşılamamıştır.

71. Diğer taraftan başvuruculardan Zeynep Endes ve Gülümser Endes'in olaya ilişkin beyanı alınmamış, başvuruculara şikâyet ve delilleri sorulmamıştır. Kısaca başvurucuların soruşturmaya katılımı sağlanmamıştır. Ayrıca başvurucuların darbedildiklerini iddia ettikleri olayın geçtiği yeri gösterir kamera kayıtlarının temin edilmesi talep edilmişse de Savcılığın bu yönde bir araştırma yapıp yapmadığı soruşturma dosyasına yansımamıştır.

72. Yapılan soruşturma sonunda başvuruculara orantılı güç kullanıldığını kabul eden Savcılık kararında başvurucuların iddialarını doğrulayan tanık beyanları tartışılmamış, yaranmaların ağırlığı hususunda bir açıklama yapılmamıştır. Belirtilen bu tespitler ışığında maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için gerekli delillerin toplanması ve takdiri konusunda Savcılıkla yapılan soruşturmada, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı açısından gerekli özenin gösterilmediği değerlendirilmiştir.

73. Açıklanan gerekçelerle başvurucular Ahmet Endes ve Mehmet Endes yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının, Gülümser Endes ve Zeynep Endes yönünden kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

74. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

75. Başvurucular; ihlalin tespit edilmesi ve her başvurucu için 100.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

76. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Mahkeme diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

77. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

78. Başvuruda, başvurucular Ahmet Endes ve Mehmet Endes yönünden kolluk güçlerinin orantısız güç kullanması nedeniyle eziyet yasağının maddi boyutuyla, buna ilişkin etkili soruşturma yapılmaması nedeniyle de eziyet yasağının usul boyutuyla ihlal edildiği

sonucuna varılmıştır. Eziyet yasağının maddi boyutuna yönelik ihlalin kolluk görevlilerinin eyleminden, usul boyutuna yönelik ihlalin ise öncelikle Cumhuriyet Başsavcılığının kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Ayrıca başvurucular Gülümser Endes ve Zeynep Endes yönünden etkili soruşturma yapılmaması nedeniyle de kötü muamele yasağının usul boyutuyla ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Kötü muamele yasağının usul boyutuna yönelik ihlalin yine Cumhuriyet Başsavcılığının kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

79. Bu durumda kötü muamele/eziyet yasağının usul boyutuna yönelik ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden soruşturma, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden soruşturma kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden soruşturma yapılmak üzere ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

80. Öte yandan somut olayda ihlalin tespit edilmesinin başvurucuların uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Dolayısıyla *eski hâle getirme* kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için eziyet/kötü muamele yasağının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Ahmet Endes ve Mehmet Endes'e ayrı ayrı net 65.000 TL, başvurucular Gülümser Endes ve Zeynep Endes'e ayrı ayrı net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine, tazminata ilişkin diğer taleplerin reddine karar verilmesi gerekir.

81. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Ahmet Endes ve Mehmet Endes yönünden eziyet yasağının, başvurucular Gülümser Endes ve Zeynep Endes yönünden kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. 1. Başvurucular Ahmet Endes ve Mehmet Endes yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutu itibarıyla **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

2. Başvurucular Gülümser Endes ve Zeynep Endes yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutu itibarıyla **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele/eziyet yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere İslahiye Cumhuriyet Başsavcılığına **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Başvurucular Ahmet Endes ve Mehmet Endes'e **AYRI AYRI net 65.000 TL**, başvurucular Gülümser Endes ve Zeynep Endes'e **AYRI AYRI net 20.000 TL** manevi tazminat **ÖDENMESİNE**, tazminata ilişkin diğer taleplerin **REDDİNE**,

E. 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/12/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ